Offer eller stikker?

Forslag til arbejdsspørgsmål:

Offer eller stikker?

Inger – dømt for angiveri

Var Inger et offer for mobning eller en stikker, der samarbejdede med fjenden?

Hvordan bør vi behandle folk, der samarbejder med fjenden eller har en ven blandt dem? Og var det rigtigt eller forkert af Inger at fortælle tyskerne om sine kolleger?

1. Inger blev straffet af sine kollegaer, fordi hun var kæreste med en tysk soldat. De slog hende og malede et hagekors på hendes ben. Var det fair, at Inger blev straffet af sine kollegaer for sit forhold til en tysk soldat, eller var det mobning? Se på kilden med satiretegning af en tyskerpige og på fotoet af en kvinde, der får klippet håret af samt Ingers og oversygeplejerskens forklaringer i retssagen.
2. Inger fortalte tyskerne, at hendes kollegaer havde slået hende. Var det rigtigt af Inger at fortælle det til tyskerne, eller skulle hun have håndteret det på en anden måde? Betyder det noget, at det var de tyske soldater, der var fjenden under besættelsen, hun fortalte det til? Se på Ingers, politiets og oversygeplejerskens forklaring fra retssagen og avisartiklerne, der er skrevet om sagen.

Perspektivering

Fra sagen om Inger kan man trække paralleller til nutidens problematikker omkring sympatiytringer med kontroversielle parter under krig eller konflikt.

I de senere år har vi set, hvordan Coronapandemien samt krige og konflikter langt fra Danmark har skærpet tonen i medier og på sociale medier og skabt en splittelse i befolkningen. Mens nogle for eksempel var for vacciner, var andre imod, og de mente, at politikere, læger og medier talte usandt.
På samme måde har krigene ført til, at man i højere grad har taget stilling til, hvem, man mener, er fjende og ven.
Dette gælder selvfølgelig ikke kun i Danmark, men i hele verden. Det er almindelig kendt, at krig, krise og konflikt trækker fronterne op, og gør det sværere at forholde sig neutralt og nuanceret til en sag.

1. Kan og skal vi gøre noget for at undgå splittelse i samfundet under kriser?
2. Hvordan kunne vi skabe mere sammenhold?

Introduktion

Offer eller stikker?

Introduktion til Inger – dømt for angiveri

Sagen er anonymiseret, da den indeholder personfølsomme oplysninger. Inger er ikke den dømtes rigtige navn, og udvalgte datoer er fjernet.

Født:

Inger er født i Thy i 1922.

Baggrund:

Inger var 21 år og sygeplejeelev på Viborg Sygehus i 1943, da de begivenheder, som hun senere blev dømt for, fandt sted.

Begivenhederne:

Den 30. august 1943 fik Inger en mindre operation på Viborg Sygehus. Nogle kvindelige kollegaer tegnede et hagekors på hendes ben med jod, fordi hun havde et forhold til en tysk soldat.

I september anmeldte hun episoden med hagekorset til det tyske feldgendarmeri i Viborg.
Samme dag blev hun overfaldet på sit værelse af 21 kollegaer, der gav hende slag med en grydeske. Dette overfald anmeldte hun senere på dagen også til feldgendarmeriet i Viborg.

Anmeldelsen af overfaldet førte til, at de 21 kvinder blev dømt ved Viborg Kriminalret og fik en bøde hver på 60 kr. Ved en indsamling i Viborg og på sygehuset blev der rejst penge til bøderne, og ingen af de dømte kom til at betale en krone.
Sagen angående hagekorset blev der ikke gjort mere ved.

Hvad er en angiver?

Loven definerede en angiver som en person, der havde videregivet information til de tyske myndigheder, som kunne medføre anholdelse. Hvis anmeldelsen førte til, at nogen blev alvorligt skadet, dræbt, sendt ud af landet eller fængslet i lang tid, kunne angiveren straffes meget hårdt, måske endda med dødsstraf.
En angiver blev i folkemunde kaldt en stikker.
Langt de fleste dømte for angiveri fik mildere straffe på under fire år.

Udvikling:

Den 13. september fandt man Inger på en trappe i funktionærboligen ved sygehuset. Hun havde fået klippet håret og fortalte, at tre personer fra sygehuset havde overfaldet og klippet hende. Undersøgelser viste, at hun selv havde fingeret overfaldet. For dette blev hun dømt efter den almindelige straffelovs § 164.
Ifølge oversygeplejersken blev Inger opsagt fra sin stilling på grund af uegnethed, allerede før operationen.

Efter opsigelsen:

Hun arbejdede herefter hos tyskerne på Viborg Kaserne og i private hjem.

Retsopgøret:

Inger tog til Østrig den 5. maj 1945 med sin tyske kæreste, men vendte hjem igen om sommeren. Hun sad først interneret fem dage i Kruså og rejste derefter til sin hjemegn i Thy.
Her blev hun anholdt, og retssagen ved Viborg Kriminalret begyndte august 1945.

Dom:

Inger blev dømt efter straffelovstillæggets § 12, stk. 1, som omhandler angivelse, der medfører anholdelse af personer af de tyske myndigheder.
Retten vurderede, at sygeplejerkollegerne kunne have været blevet anholdt af de tyske myndigheder på grund af Ingers anmeldelser. Det var kun via Viborg Politis forhandling med tyskerne, at dette ikke skete.
Hun blev idømt et års fængsel.

Løsladelse:

Efter løsladelsen flyttede Inger tilbage til Thy.

Ikke-skriftlige kilder

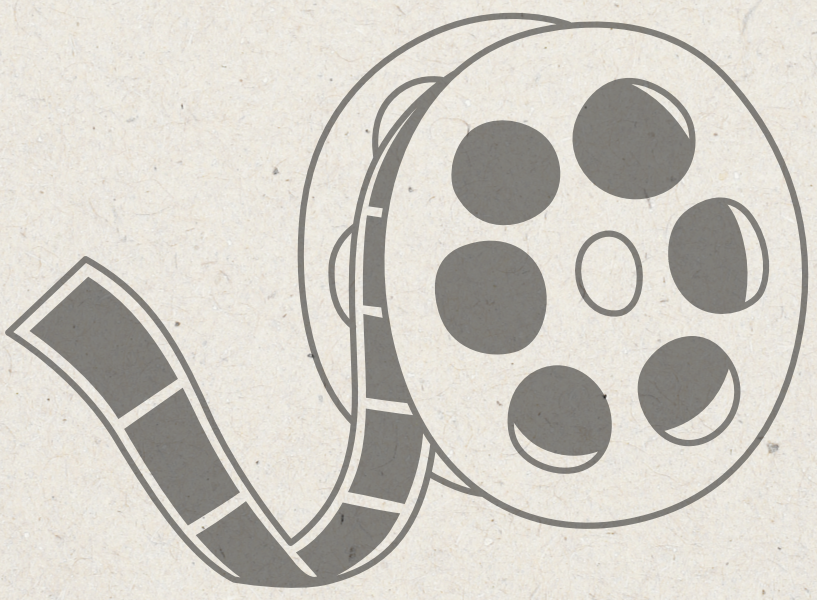

Klipning af tyskerpige i Viborg

Introduktion til kilden:

Klipning af en såkaldt tyskerpige i maj 1945 i Viborg. Tre fotos og et fotoregistreringsblad.

Fotos: Klipning af pige i Viborg, maj 1945

Kilde: Frihedsmuseets fotoarkiv (https://samlinger.natmus.dk/assetbrowse?collection=FHM).

Fotos: Afklippet hår

Kilde: Frihedsmuseets fotoarkiv (https://samlinger.natmus.dk/assetbrowse?collection=FHM).

Fotoregistreringsblad: Beskrivelse af fotos

Gruppe 23 K.	Tyskerpiger.
Emne	Tre fotos af tyskerpige,der klippes til tilskuernes store morskab og af af= klippet hår. Viborg.
Dato	Maj 1945.
Fotograf	
Neg. nr.	~~24.479~~ - 24.451
Særlige bemærkninger	Aage Iversen.

Kilde: Frihedsmuseets fotoarkiv (https://samlinger.natmus.dk/assetbrowse?collection=FHM).

Sygehuset i Viborg

Introduktion til kilden:

Hospitalsmiljøet i 1940'erne. Fem fotos, der viser centrale steder og persongalleri fra sagen. Inger var sygeplejeelev på Viborg Amts og Bys Sygehus i 1943.

I dag er Regionshospital Viborg placeret samme sted, men kun lidt af det oprindelige byggeri står tilbage. På en operationsstue som vist her fik Inger opereret sin hånd og tegnet hagekors på benet af sine kolleger.

Inger blev overfaldet på sit værelse i funktionærboligen af sine sygeplejekollegaer. Her hævdede hun også senere at være blevet overfaldet og klippet af tre personer fra sygehuset. Funktionærboligen var et sted, hvor sygeplejersker og sygeplejestuderende kunne bo billigt. Mellem vej og fortov ses hvide mørklægningsstriber, først anvendt under besættelsen for at markere adskillelsen mellem fortov og vej, når belysningen var slukket. Efter krigen fortsatte man med at afstribe langs vejene, da det højnede trafiksikkerheden.

Blandt flere vidner imod Inger var Ingers tidligere overordnede, oversygeplejersken på Viborg Amts og Bys Sygehus.

Inger blev sat af sit hold i efteråret 1943 og fik aldrig færdiggjort sin sygeplejerskeuddannelse. På sidste foto ses et hold nyudsprungne sygeplejere fra Viborg Amts og Bys Sygehus i foråret 1944 offentliggjort i Viborg Stifts-Tidende.

Foto 1: Viborg Amts og Bys Sygehus, 1950'erne

Kilde: Viborg Lokalhistoriske Arkiv (se www.arkiv.dk)

Foto 2: Operationsstue på Viborg sygehus, 1936

Kilde: Viborg Lokalhistoriske Arkiv (se www.arkiv.dk).

Foto 3: Ingers bolig. Funktionærboligen på Heibergs Allé, 1940-1945

Kilde: Viborg Lokalhistoriske Arkiv (se www.arkiv.dk).

Foto 4: Oversygeplejersken, ukendt årstal

Kilde: Viborg Lokalhistoriske Arkiv (se www.arkiv.dk).

Foto 5: Et nyt sygeplejehold, den 30. marts 1944.

Kilde: Viborg Stifts-Tidende, den 30. marts 1944.

Anholdelser den 5. maj i Viborg

Introduktion til kilden:

Internering på Stænderpladsen i Viborg. Seks fotos.

Allerede den 5. maj begyndte man at anholde folk, man havde mistænkt for landsforræderi.

De normale bestemmelser om, at anholdte i Danmark skal stilles for en dommer inden 24 timer, var sat ud af kraft. På grund af de mange tusind anholdelser var der ikke fængselspladser nok.
Derfor blev danskere, der var mistænkt og anholdt for landsforræderi, sat i fængsler, midlertidige lejre og huse midlertidigt indrettet til indespærring. Man kaldte disse midlertidige anholdelser for internering. For de internerede tyskerpigers vedkommende var interneringen også tænkt som en beskyttelse mod folkets hævntørst.

I Viborg blev arrestationerne forsøgt styret af en lille gruppe ledende modstandsfolk og tidligere politifolk. I forhold til andre steder i landet foregik de under forholdsvis rolige forhold, og ingen blev dræbt. Der var forud for befrielsen forberedt en liste på over 500 personer, som man mente havde stået i ledtog med tyskerne. Af dem blev 361 afhentet og interneret af modstandsbevægelsens folk i dagene fra 5. til 13. maj 1945.
Langt fra alle endte med at komme for retten.

På landsplan blev 22.000 anholdt og interneret. 15.000 af dem blev løsladt kort tid efter uden retsforfølgelse.

Det var også i rådhuset, at byretten afsagde dom over 89 lokale anklagede for landsforræderi.

Fotos: Anholdelser i Viborg den 5. maj 1945

Kilde: Frihedsmuseets Fotoarkiv, (se https://samlinger.natmus.dk/assetbrowse?collection=FHM).

Fotos: Anholdelser i Viborg den 5. maj 1945

Kilde: Viborg Lokalhistoriske Arkiv (se www.arkiv.dk).

Fotos: Anholdelser i Viborg den 5. maj 1945

Kilde: Viborg Lokalhistoriske Arkiv (se www.arkiv.dk).

Fotos: Anholdelser i Viborg den 5. maj 1945

Kilde: Viborg Lokalhistoriske Arkiv (se www.arkiv.dk).

Fotos: Anholdelser i Viborg den 5. maj 1945

Kilde: Viborg Lokalhistoriske Arkiv (se www.arkiv.dk).

Fotos: Anholdelser i Viborg den 5. maj 1945

Kilde: Viborg Lokalhistoriske Arkiv (se www.arkiv.dk).

Lov og myndighed

Anklagen mod Inger

Introduktion til kilden:

Anklagen omhandler Ingers medvirken til, at hendes kolleger blev udsat for tysk myndighedsindblanding, hvilket var strafbart som angiveri.
I anklageskriftet fremgår det, at Inger blev anklaget for at have angivet sine kolleger til det tyske politi (Feldgendarmeriet) i Viborg af to omgange. Første gang var, da kollegerne havde tegnet et hagekors på hendes ben under en operation, hun gennemgik. Anden gang angav hun sine kolleger for at have udsat hende for vold, hvilket førte til yderligere efterforskning og anholdelser af kollegerne. Det påståede overfald viste sig dog senere at være iscenesat af Inger selv.

Uddrag fra Viborg byrets domprotokol: Anklagepunkter

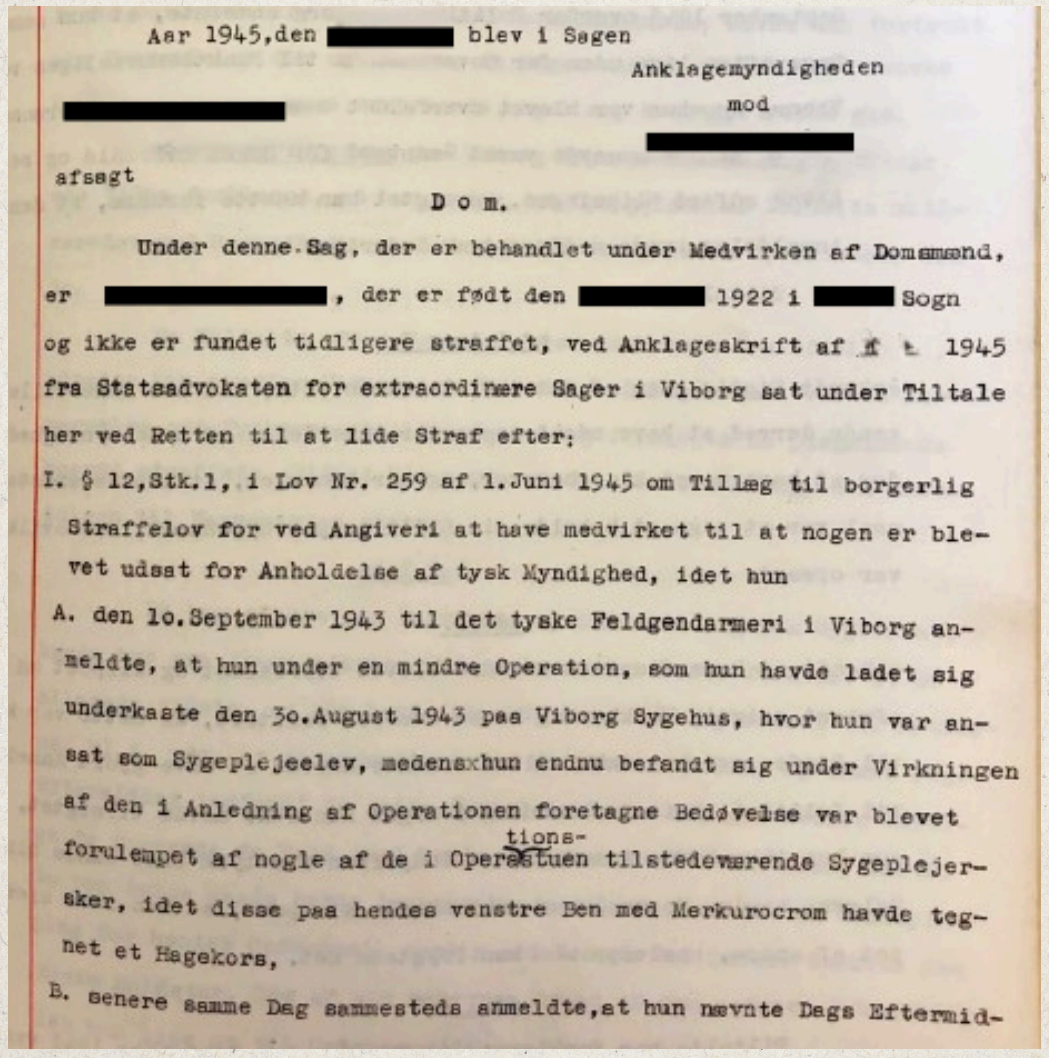

Aar 1945, den [redacted] blev i Sagen

Anklagemyndigheden

[redacted]

mod

[redacted]

afsagt

D o m.

Under denne Sag, der er behandlet under Medvirken af Domsmænd,

er [redacted], der er født den [redacted] 1922 i [redacted] Sogn

og ikke er fundet tidligere straffet, ved Anklageskrift af [redacted] 1945

fra Statsadvokaten for extraordinære Sager i Viborg sat under Tiltale

her ved Retten til at lide Straf efter:

I. § 12, Stk. 1, i Lov Nr. 259 af 1. Juni 1945 om Tillæg til borgerlig Straffelov for ved Angiveri at have medvirket til at nogen er blevet udsat for Anholdelse af tysk Myndighed, idet hun

A. den 10. September 1943 til det tyske Feldgendarmeri i Viborg anmeldte, at hun under en mindre Operation, som hun havde ladet sig underkaste den 30. August 1943 paa Viborg Sygehus, hvor hun var ansat som Sygeplejeelev, medens hun endnu befandt sig under Virkningen af den i Anledning af Operationen foretagne Bedøvelse var blevet forulempet af nogle af de i Operationsstuen tilstedeværende Sygeplejersker, idet disse paa hendes venstre Ben med Merkurocrom havde tegnet et Hagekors,

B. senere samme Dag sammesteds anmeldte, at hun nævnte Dags Eftermid-

dag paa sit Værelse i Funktionærboligen ved Viborg Sygehus havde været Genstand for Vold fra ca. 40 Sygeplejeelevers Side, idet disse efter at have lagt hende paa Sengen og trukket hendes Benklæder ned hver havde tildelt hende 2 Slag bagi med en Grydeske, hvilket Angiveri bevirkede, at der, efter at det tyske Politi havde afstaaet fra at lade Sagen behandle af tysk Myndighed, blev rejst Tiltale mod 21 af de paa Viborg Sygehus da ansatte Sygeplejeelever, der i Viborg Kriminalret den 11. September 1943 for Overtrædelse af Straffelovens § 244, Stk.4, hver blev anset med 12 Dagbøder à 5 Kr.,

II. § 9 i samme Lov for Overtrædelse af Strfl. § 164 for under saadanne Omstændigheder, at hun paa groft anstødelig Vis har udnyttet de af Besættelsen fremkaldte særlige Forhold til Øvrigheden at have anmeldt en strafbar Handling, der ikke er begaaet, idet hun den 13. September 1943 overfor Politiet i Viborg anmeldte, at hun samme Dags Aften lige uden for Hovedtrappen til Funktionærboligen ved Viborg Sygehus var blevet overfaldet og klippet af tre Personer, uagtet hun ikke havde været Genstand for noget Overfald og selv havde udført Klipningen, og uagtet hun maatte forudse, at den afgivne Anmeldelse kunde medføre tysk Indgriben.

Kilde: Rigsarkivet: Viborg kriminalrets domprotokol, 1945.

Ingers forklaring i retten

Introduktion til kilden:

Ingers forklaring på anmeldelsen af kollegerne til det tyske politi efter hagekors-sagen og overfaldet på værelset: Ifølge Inger søgte hun trøst hos sine tyske venner, men bad om, at sagen skulle overdrages til det danske politi.

Uddrag fra Viborg byrets domprotokol: Ingers forklaring

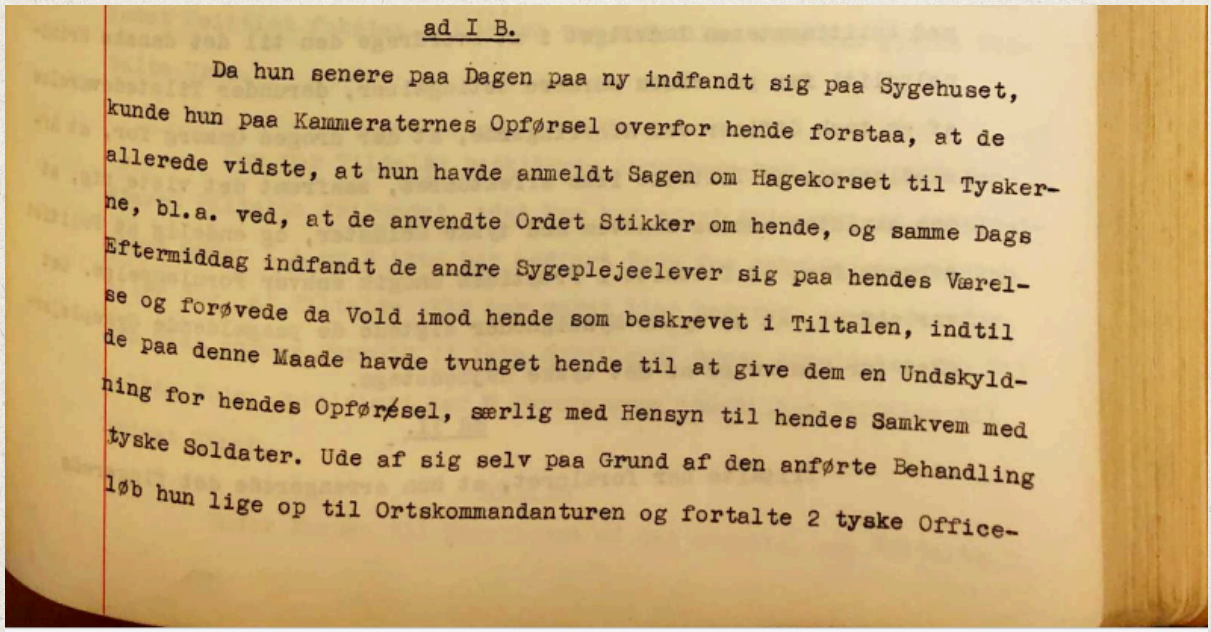

ad I B.

Da hun senere paa Dagen paa ny indfandt sig paa Sygehuset, kunde hun paa Kammeraternes Opførsel overfor hende forstaa, at de allerede vidste, at hun havde anmeldt Sagen om Hagekorset til Tyskerne, bl.a. ved, at de anvendte Ordet Stikker om hende, og samme Dags Eftermiddag indfandt de andre Sygeplejeelever sig paa hendes Værelse og forøvede da Vold imod hende som beskrevet i Tiltalen, indtil de paa denne Maade havde tvunget hende til at give dem en Undskyldning for hendes Opførsel, særlig med Hensyn til hendes Samkvem med tyske Soldater. Ude af sig selv paa Grund af den anførte Behandling løb hun lige op til Ortskommandanturen og fortalte 2 tyske Office-

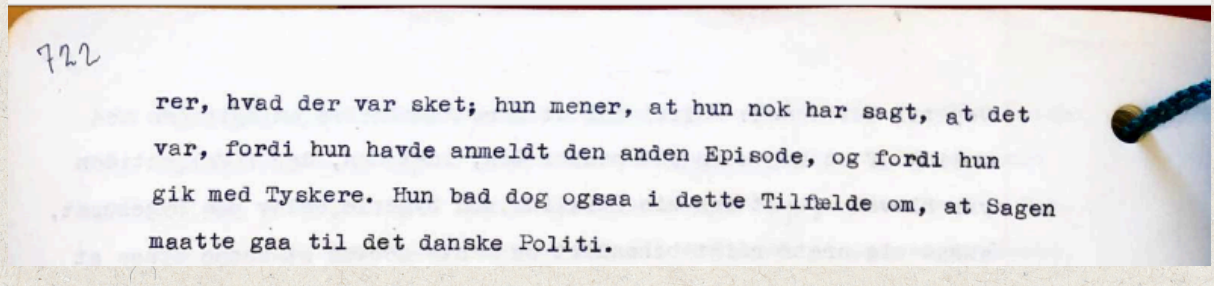

722

rer, hvad der var sket; hun mener, at hun nok har sagt, at det var, fordi hun havde anmeldt den anden Episode, og fordi hun gik med Tyskere. Hun bad dog ogsaa i dette Tilfælde om, at Sagen maatte gaa til det danske Politi.

Kilde: Rigsarkivet: Viborg kriminalrets domprotokol, 1945.

Forsvarets argumenter

Introduktion til kilden:

Ingers forsvar i retssagen imod hende.
Inger indrømmede forløbet, men hun mente ikke, at hun havde anmeldt nogen til de tyske myndigheder. Hun sagde, at hun ikke vidste, at nogen kunne blive straffet for det, hun fortalte sine tyske venner. Dette argument fremførte Ingers forsvarer under retssagen.

Uddrag fra Viborg byrets domprotokol: Forsvaret

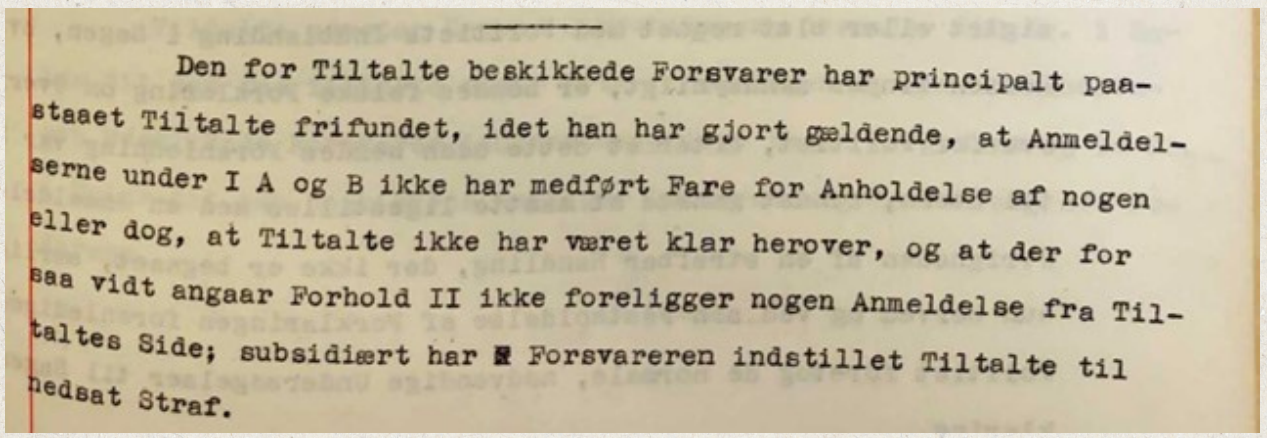

Den for Tiltalte beskikkede Forsvarer har principalt paastaaet Tiltalte frifundet, idet han har gjort gældende, at Anmeldelserne under I A og B ikke har medført Fare for Anholdelse af nogen eller dog, at Tiltalte ikke har været klar herover, og at der for saa vidt angaar Forhold II ikke foreligger nogen Anmeldelse fra Tiltaltes Side; subsidiært har Forsvareren indstillet Tiltalte til nedsat Straf.

Kilde: Rigsarkivet: Viborg kriminalrets domprotokol, 1945.

Vidneforklaring fra vægteren

Introduktion til kilden:

I september 1943 fandt vægteren Inger på trappen i funktionærboligen med afklippet hår. En vægter var en person, der havde ansvar for at patruljere byens gader om natten for at sikre ro og orden.
Efter befrielsen fik tyskerpiger klippet deres hår af over hele landet. De første klippeaktioner fandt dog sted allerede under augustoprøret den 29. august 1943. Eksempler fra både Skive og Randers viser, at nogle piger fik klippet håret af, fordi de omgikkes tyske soldater.

Uddrag fra Viborg byrets domprotokol: Vægterens vidneforklaring

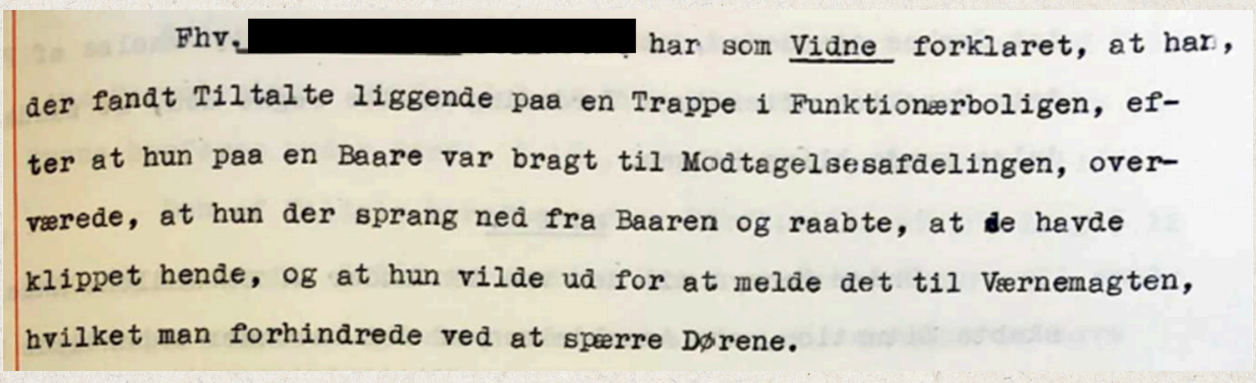

Fhv. [redacted] har som Vidne forklaret, at han, der fandt Tiltalte liggende paa en Trappe i Funktionærboligen, efter at hun paa en Baare var bragt til Modtagelsesafdelingen, overværede, at hun der sprang ned fra Baaren og raabte, at de havde klippet hende, og at hun vilde ud for at melde det til Værnemagten, hvilket man forhindrede ved at spærre Dørene.

Kilde: Rigsarkivet: Viborg kriminalrets domprotokol, 1945.

Vidneforklaring fra oversygeplejersken

Introduktion til kilden:

Oversygeplejersken var Ingers overordnede på sygehuset og stod bag hendes fyring. Hun fortalte, at Inger blev fyret inden operationen, hvor hagekorsepisoden fandt sted, og at Inger efterfølgende havde udtalt, at handlingen var en fornærmelse mod "tyskernes hellige symbol".

Uddrag fra Viborg byrets domprotokol: Oversygeplejerskens vidneforklaring

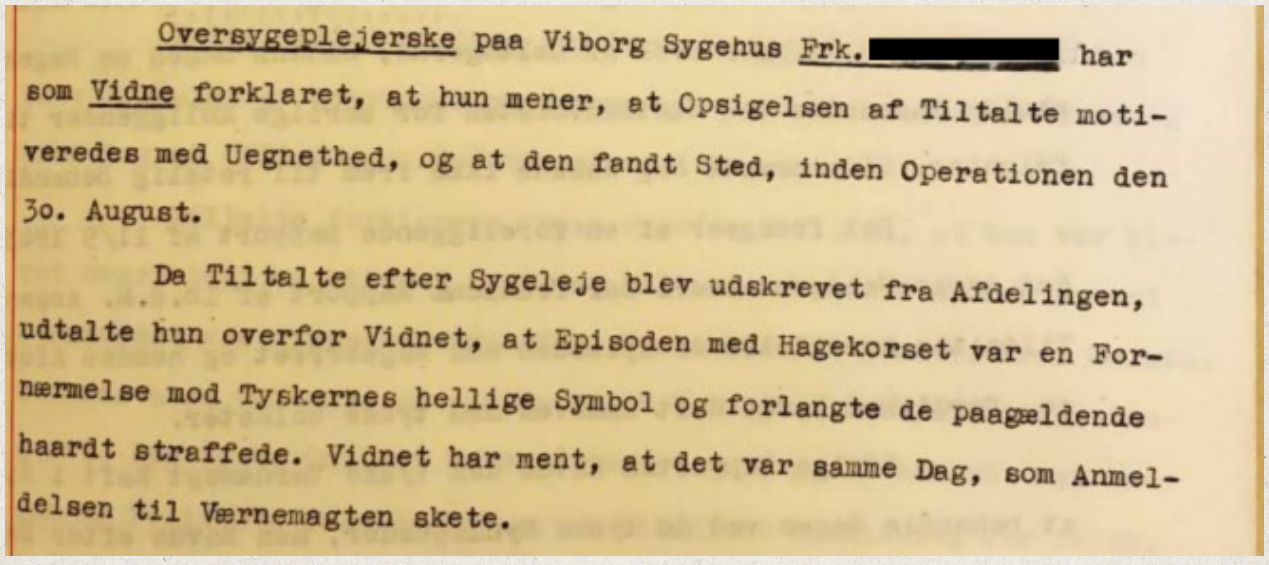

Oversygeplejerske paa Viborg Sygehus Frk. [redacted] har som Vidne forklaret, at hun mener, at Opsigelsen af Tiltalte motiveredes med Uegnethed, og at den fandt Sted, inden Operationen den 30. August.

Da Tiltalte efter Sygeleje blev udskrevet fra Afdelingen, udtalte hun overfor Vidnet, at Episoden med Hagekorset var en Fornærmelse mod Tyskernes hellige Symbol og forlangte de paagældende haardt straffede. Vidnet har ment, at det var samme Dag, som Anmeldelsen til Værnemagten skete.

Kilde: Rigsarkivet: Viborg kriminalrets domprotokol, 1945.

Vidneforklaring fra politiet

Introduktion til kilden:

Vidneudsagn fra dansk politibetjent. Vidnet understregede, hvor alvorligt det tyske politi havde taget sagen.

Den 29. august 1943 stoppede den danske regering, Rigsdagen og kongen med at arbejde og fungere som normalt. Tyskerne tog over og indførte militærundtagelsestilstand i Danmark. Denne dag kaldes ofte "bruddet med besættelsesmagten," da Danmark fra da af ikke længere forsøgte at samarbejde eller forhandle med tyskerne. Stemningen mellem besættelsesmagten og befolkningen var anspændt. Det danske politi skulle efter bruddet med besættelsesmagten balancere på en knivsæg. Dansk politi fortsatte med at fungere indtil efteråret 1944.

Dagen efter, den 30. august 1943, fik Inger malet et hagekors på sit ben under en operation på Viborg Sygehus.

Uddrag fra Viborg byrets domprotokol: Politiets vidneforklaring

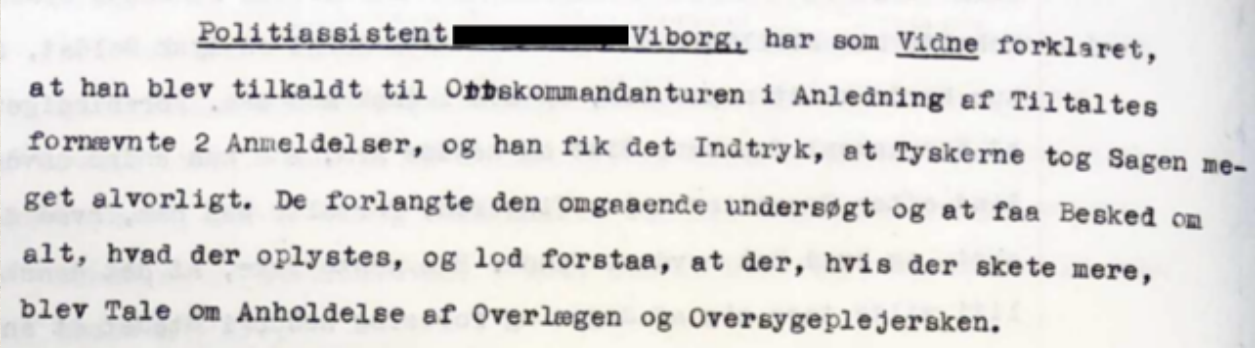

Politiassistent [redacted] Viborg, har som Vidne forklaret, at han blev tilkaldt til Ordskommandanturen i Anledning af Tiltaltes formævnte 2 Anmeldelser, og han fik det Indtryk, at Tyskerne tog Sagen meget alvorligt. De forlangte den omgaaende undersøgt og at faa Besked om alt, hvad der oplystes, og lod forstaa, at der, hvis der skete mere, blev Tale om Anholdelse af Overlægen og Oversygeplejersken.

Kilde: Rigsarkivet: Viborg kriminalrets domprotokol, 1945.

Dommerens afgørelse

Introduktion til kilden:

Ingers dom.
Dommerne lagde i afgørelsen vægt på, at Inger måtte have vidst, at det kunne udgøre en fare for hendes overordnede og kolleger at anmelde dem til tysk politi.
At ingen blev anholdt af tysk politi, bundede udelukkende i dansk politis indblanding.
Især omkring den opdigtede klipning, mente dommerne, at Inger havde handlet bevidst for at sætte sine overordnede under pres fra tysk side.
Generelt lod man en vis mængde tvivl komme Inger til gode. Det kunne ikke direkte bevises, at hun i de andre anmeldelser var klar over, at det kunne medføre fare for hendes kolleger og overordnede.
Endelig tog man i strafudmålingen hensyn til den pressede sindstilstand, hun var i efter det ydmygende overfald begået af de øvrige sygeplejeelever.

Uddrag fra Viborg byrets domprotokol: Dommen

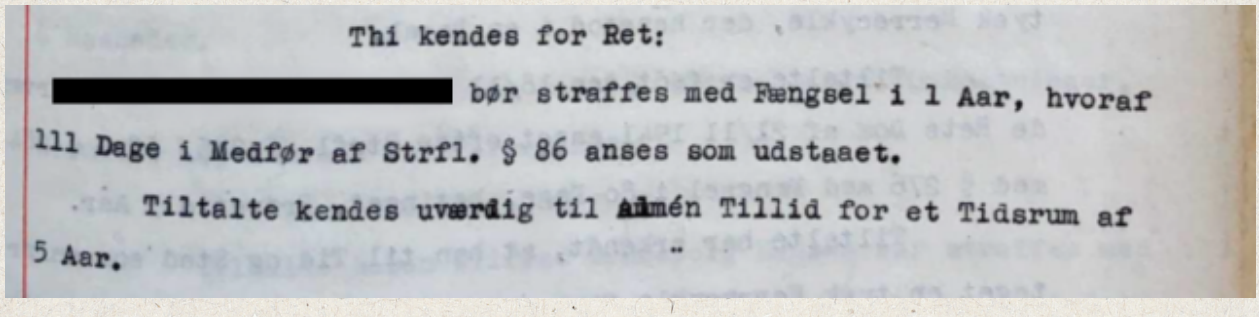

Thi kendes for Ret:

[redacted] bør straffes med Fængsel i 1 Aar, hvoraf 111 Dage i Medfør af Strfl. § 86 anses som udstaaet.

Tiltalte kendes uværdig til almén Tillid for et Tidsrum af 5 Aar.

Kilde: Rigsarkivet: Viborg kriminalrets domprotokol, 1945.

Straffen for angiveri

Introduktion til kilden:

Straffelovstillægget om angiveri.
Inger blev dømt efter paragraf 12 i straffelovstillægget angående angiveri.
Loven var vedtaget med tilbagevirkende kraft.
I dag er man i mange lande enige om, at tilbagevirkende regler er uretfærdige, da man så ikke kan forudse hvilke regler, der gælder. Dette er især et problem, hvis de nye regler gør straffene hårdere.
Danmarks grundlov har ikke et direkte forbud mod love af tilbagevirkende kraft, men det har ikke været almindeligt brugt.
Efter befrielsen i 1945 blev der dog lavet love med tilbagevirkende kraft. Det vil sige love, som straffede forbrydelser begået under besættelsen, selvom disse love kom efter, at forbrydelserne var sket.
Man vurderede, at den gældende straffelov ikke slog til for de forbrydelser, der var begået under besættelsen.

Uddrag fra Lovtekst: Lov nr. 259 af 1. juni 1945 (straffelovstillægget)

§ 12, STK. 1.

Den, som ved Angiveri eller paa anden Maade har medvirket til, at nogen er blevet anholdt eller udsat for Anholdelse af tysk Myndighed eller nogen dermed samarbejdende Organisation eller Enkeltperson eller er blevet fængslet eller straffet i Henhold til de midlertidige danske Undtagelsesbestemmelser, der er givet i tysk Interesse, straffes med Fængsel.

Kilde: Lovtidende A 1945 af 1. juni, nr.259, s.742-46 (se mere: https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/retsopgoerets-love-straffelovstillaegget-1945-til-1946).

Data

Oversigt over angiversager i Viborg

Introduktion til kilden:

Angiveridømte i Viborg under retsopgøret.
I Viborg blev 8 personer dømt for angiveri; 6 kvinder og 2 mænd.
Straffene for angiveri lå mellem 60 dage og 3 års fængsel.

Ved byretten i Viborg fik 77 personer en dom efter straffelovstillægget.
Straffene lå mellem 30 dage og 10 års fængsel.

Statistik: Retssager om angiveri i Viborg Byret

Køn	Alder	Fængselsstraf
Kvinde	27	6 måneder
Kvinde	38	6 måneder
Kvinde	23	1 år
Mand	69	60 dage
Kvinde	32	3 år
Kvinde	21	1 år
Kvinde	26	2 år
Mand	23	3 år

Kilde:
Rigsarkivet: Viborg kriminalrets domprotokoller 1945 – 1947.

Oversigt over retsopgøret i Viborg

Introduktion til kilden:

Dømte i Viborg under retsopgøret.
I alt blev over 13.000 mennesker dømt ved retsopgøret. Ved byretten i Viborg fik i alt 77 personer en dom efter straffelovstillægget; 9 kvinder og 68 mænd.

Statistik: Statistik: Retssager efter straffelovstillægget i Viborg Byret

	Kvinder	Mænd	I alt
Hvervet til tysk krigstjeneste (herunder Frikorps Danmark)	0	27	27
Vagtmand og brandmand på tysk anlæg i Danmark og udlandet	0	10	10
Tjeneste hos tysk politi eller Schalburg-korpset	0	6	6
Angiveri	6	2	8
Økonomisk samarbejde (værnemageri)	0	21	21
Andet	3	2	5
DOMME I ALT			77
Frifindelser	1	11	12
SAGER I ALT	10	79	89

Kilde:
Rigsarkivet: Viborg kriminalrets domprotokoller 1945 – 1947.

Oversigt over retssager på landsplan

Introduktion til kilden:

Dømte på landsplan under retsopgøret.

Efter Danmarks befrielse i 1945 begyndte det store retsopgør mod personer, der under besættelsen havde samarbejdet med den tyske besættelsesmagt. En særlig lov, Straffelovstillægget, blev vedtaget for at kunne straffe handlinger som drab, vold, angiveri og økonomisk samarbejde med tyskerne.
Kilden, du ser her, er en tabel over de dømte landsforrædere og viser, hvilke forbrydelser de blev dømt for, og hvilke straffe de fik. Straffene spændte fra kortere fængselsstraffe til dødsstraf, som blev idømt for de mest alvorlige forbrydelser som drab, angiveri og landsforræderi.
I alt blev over 13.500 mennesker dømt ved retsopgøret.
Angiveri var den eneste forbrydelse, hvor flere kvinder end mænd blev kendt skyldige under retsopgøret. I alt blev 653 dømt for angiveri. 347 af disse var kvinder.
Efter befrielsen var der en stærk og udbredt fordømmelse af de såkaldte "stikkere". Et stort flertal af danskerne støttede ideen om dødsstraf for angiveri. I praksis blev langt de fleste angiveridømte dog idømt fængselsstraffe på under 8 år, og kun to personer modtog en dødsdom.

101 mænd og 2 kvinder blev dømt til døden for landsforræderi under den tyske besættelse. Ud af disse blev 78 domme stadfæstet ved alle tre retsinstanser. 46 personer blev henrettet, mens 32 endte med at blive benådet. Ingen af de henrettede var kvinder. Der blev idømt mange hårde straffe herunder livsvarigt fængsel, men den sidste af de dømte blev løsladt i 1960. Som tiden gik, fik flere strafnedsættelse eller blev benådet af justitsministeren.
Alle dødsdomme skulle omkring Højesteret
Dødsstraffen (kaldet ”livsstraf”) blev især idømt danskere, der havde deltaget i tysk krigstjeneste og i tysk polititjeneste i Danmark.

16 blev henrettet i Undallslund plantage ved Viborg, de øvrige blev henrettet på en henrettelsesplads på det nuværende Christiania.

Statistik: De ved endelig instans domfældte landssvigere fordelt efter forbrydelsens art og idømt straf m.v. ved endelig instans.

Tabel VI

De ved endelig instans domfældte landssvigere fordelt efter forbrydelsens art og idømt straf m.v. ved endelig instans

	Idømt straf ved endelig instans																													
				Fængsel																										
	Bøde	Hæfte	Straffen anset som afsonet ved varetægtsfængsel 4)	30 dage	Over 30 - 60 dage	60 dage - 3 måneder	3 - 6 måneder	6 - 12 måneder	1 - 1½ år	1½ - 2 år	2 - 2½ år	2½ - 3 år	3 - 4 år	4 - 5 år	5 - 6 år	6 - 8 år	8 - 10 år	10 - 12 år	12 - 14 år	14 - 16 år	16 - 20 år	fængsel på livstid	Ialt	Livstraf	Ungdomsfængsel	Psykopatforvaring	Anbringelse i sindssygehospital	Undergivelse af åndssvageforsorg	Sikkerhedsforanstaltning iøvrigt	Ialt
A. Mænd																														
I. Eet landssv.forhold[1]																														
1. Tysk polititjeneste[2]	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	7	3	8	5	15	157	57	20	16	1	-	294	-	-	-	2	5	-	301
2. Ty.tj. af politim. karakter[3]	-	-	4	-	-	-	13	67	67	159	93	177	315	156	101	96	54	9	7	3	1	-	1318	-	2	1	4	7	1	1337
3. Ty. krigstjeneste	-	-	57	5	14	31	257	1573	1249	1843	555	482	695	112	24	11	5	2	1	1	-	-	6860	-	-	-	2	10	1	6930
4. Angiveri	-	-	-	-	-	1	4	34	35	33	18	39	41	15	25	15	13	4	6	8	1	5	297	2	3	2	-	1	1	306
5. Propaganda m.v.	-	-	5	-	1	4	19	379	109	125	17	50	28	8	4	7	2	-	-	-	-	-	753	-	-	-	-	1	-	759
6. Samarbejde m.v.	-	-	-	1	1	2	3	25	15	14	1	3	6	1	1	1	-	-	-	-	-	-	74	-	-	-	-	-	-	74
7. Alv. strfl.overtr.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-		1	2	-	-	-	1	3	-	-	12	1	-	-	-	-	-	13
8. Andre strfl.overtr.	-	-	2	-	-	3	10	44	22	33	7	21	21	13	7	2	3	1	1	1	-	-	189	-	-	-	-	-	-	191
9. Værnemageri	2	3	17	177	296	182	275	88	36	24	8	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1092	-	-	-	-	-	-	1114
II. Flere landssv.forhold																														
1 + 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	3	10	13	17	50	28	-	-	-	-	-	78
1 + 4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	1	8	6	2	3	-	1	26	1	-	-	-	-	-	27
1 + 5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	22	20	8	11	2	-	68	-	-	1	-	-	-	69
2 + 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	9	10	6	19	17	27	92	35	-	2	-	-	-	129
2 + 4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3	2	15	10	16	31	20	18	8	11	4	4	148	1	1	3	-	2	-	155
2 + 5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	5	5	14	6	25	39	33	32	38	17	15	5	6	2	-	242	-	-	-	1	-	1	244
3 + 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	4	2	2	4	6	2	5	32	6	-	-	-	-	-	38
3 + 4	-	-	-	-	-	-	-	2	10	23	20	20	40	26	24	25	11	5	2	4	5	1	218	-	-	1	-	-	1	220
3 + 5, 6, 8 ell. 9	-	-	1	-	-	1	5	26	74	94	71	85	74	41	21	26	4	1	1	-	1	-	525	-	1	-	2	-	-	529
4 + 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	2	1	1	3	-	12	1	-	-	-	-	-	13
4 + 5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	1	4	13	18	11	27	33	9	20	16	6	3	7	4	2	5	179	1	-	1	1	-	-	182
5 + 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	5	-	-	-	-	-	-	5
5 + 6, 8 ell. 9	-	-	-	2	1	-	-	8	7	15	7	8	15	8	8	4	1	-	-	-	-	-	84	-	-	-	-	1	-	85
6 + 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
6 + 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	2	9	13	7	9	4	5	2	2	1	-	-	-	-	-	-	54	-	-	-	1	-	1	56
9 + 8	-	-	-	-	-	-	1	2	6	3	1	1	3	2	1	-	1	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	21
Ialt	2	3	86	185	313	224	591	2267	1665	2414	830	957	1334	453	299	303	338	161	84	108	54	66	12646	76	7	11	13	27	6	12877
B. Kvinder																														
I. Eet landssv.forhold[1]																														
1. Ty. polititjeneste[2]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Ty. tj. af politim. karakter[3]	-	-	-	-	-	-	1	-	1	6	1	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	13
3. Tysk krigstjeneste	-	-	1	-	1	-	1	8	3	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	17
4. Angiveri	-	-	2	-	-	1	26	85	40	70	16	29	26	13	16	12	4	2	-	-	-	-	340	-	-	-	2	3	-	347
5. Propaganda m.v.	-	-	-	-	-	2	5	57	17	19	1	2	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	107	-	-	-	-	-	-	107
6. Samarbejde m.v.	-	-	1	-	-	1	3	13	3	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-	-	-	26
7. Alv. strfl.overtr.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
8. Andre strfl.overtr.	-	-	-	-	-	-	4	13	4	3	-	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32	-	-	-	1	-	-	33
9. Værnemageri	-	-	-	4	6	3	11	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-	-	-	-	25
II. Flere landssv.forhold																														
1 + 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
2 + 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
2 + 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	3	1	2	-	1	-	-	11	1	-	-	-	-	-	12
2 + 5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	8
3 + 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
3 + 5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
4 + 5, 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	1	-	4	3	6	3	4	7	1	7	1	1	1	-	1	-	-	40	-	-	-	-	-	-	40
5 + 6, 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	5
6 + 7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
6 + 8 ell. 9	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	4
Ialt	-	-	4	4	7	8	51	183	74	110	27	42	51	14	25	19	8	5	-	3	-	-	631	2	-	-	4	3	-	644

1), 2) og 3): Se fodnoter til tabel I.

4) Hvis straffens størrelse har været angivet på straffekortet, er den pågældende landssviger opført under den straf, som straffen indicerer, uanset om straffen måtte være anset som afsonet ved varetægtsopholdet.

Kilde: Retsopgøret med landssvigerne, 1958 (se mere: https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/oversigt-over-doemte-ved-retsopgoeret)

Fagtekster og journalistik

Lokal avisomtale af retssagen

Introduktion til kilden:

Omtale af anklagen imod Inger i lokal avis.
Sagen angående Inger fik mediebevågenhed i hele landet. Her er en nyhedsartikel fra Viborg Stifts-Tidende, hvor sagen naturligvis fyldte meget.

Artikel: "Hagekors-Pigen" fra Sygehuset fængslet og sigtet for Angiveri.

„Hagekors-Pigen" fra Sygehuset fængslet og sigtet for Angiveri.

Hun tog efter sin Afskedigelse Plads hos Tyskerne paa Kasernen og flygtede den 5. Maj til Østrig.

21 Sygepleje-Elever ved Viborg Amtssygehus indlagde sig ligefrem Berømmelse over det ganske Land, da de den 10. September 1943 gav en Kammerat, [redacted] en korporlig Afstraffelse, dels fordi hun — som de udtrykte sig — "plettede Standens Ære" ved at søge Samkvem med Tyskerne, dels fordi hun helt igennem var en daarlig Kammerat. De havde trukket hende ind paa hendes Værelse og lagt hende paa Sengen, hvorefter de skiftevis klaskede hende i Bagdelen med de bare Hænder. Hun havde haanet dem og spurgt, om de ikke kunde slaa haardere, hvorefter de hentede en Grydeslev og skiftvis slog hende, til de mente, hun havde faaet nok.

[redacted] løb straks til Tyskerne og meldte det passerede. Samtidig meldte hun, at hun nogle Dage forinden — den 30. August — var bleven opereret paa Sygehuset, og herhavde Oversygeplejersken forsynet hendes ene Ben med et Hagekors, malet med Jod!

Tyskerne blev rasende og forlangte, at alle de nævnte Elever tillige med Oversygeplejersken skulde have haarde Straffe, og dernæst truede de med, at hvis [redacted] senere blev udsat for Overlast, vilde de gøre Overlæge Bartels personlig ansvarlig herfor.

Det lykkedes det danske Politi at faa Sagen mod de 21 Sygepleje-Elever behandlet ved dansk Ret. Alle 21 drog en Formiddag i fuld Uniform gennem Mathiasgade til Retslokalet, hvor den ene var mere ivrig end den anden efter at faa fastslaaet, at de havde været med til Afstraffelsen, som de havde fundet nødvendig. Hver af dem vedtog en Bøde paa 60 Kr. — men de kom aldrig til at betale den, idet der blandt Byens Borgere foretoges en Indsamling til Dækning af Beløbet.

Sagen angaaende Hagekorset blev indsendt til Statsadvokaten for særlige Anliggender, og der kom den i gode Hænder — han syltede den nemlig, og der blev aldrig hørt mere til Sagen.

Kort efter kom der Anmeldelse om, at [redacted] var fundet paa Sygehusets Trappe forslaaet og med Haaret afklippet. Det danske Politi var ude af sig selv — Tyskerne havde jo erklæret, at Overlægen skulde gøres ansvarlig — og der blev sat alt ind for at opklare, hvem Gerningsmanden var. Og det viste sig, at det var Pigebarnet, der havde arrangeret det hele — for at komme Overlægen til Livs.

[redacted] var derefter blevet afskediget.

Igaar fremstilledes hun i Viborg Kriminalret, sigtet for Angiveri og falsk Anmeldelse. Hun var blevet anholdt i Thisted, hvor hun har sit Hjem, og ført til Viborg.

Hun forklarede, at hun efter sin uheldige Optræden paa Sygehuset var kommen i Tjeneste hos Tyskerne paa Viborg Kaserne. Derefter havde hun haft Pladser hos forskellige Private og var den 5. Maj rejst til Østrig sammen med sin Kæreste. I Krusaa sad hun interneret 5 Dage, da hun den 30. Juli vendte tilbage til Danmark, men var saa blevet løsladt.

Hun indrømmede med graadkvalt Stemme sin Skyld. Naar hun havde henvendt sig til Tyskerne, sagde hun, var det navnlig sket for ved deres Hjælp at faa Lov til at blive paa Amtssygehuset, til hendes Uddannelse som Sygeplejerske var afsluttet.

Hun blev fængslet for 1 Maaned. Dommeren beskikkede Orsf. Ejstrup til hendes Forsvarer, men hun bad om at faa en anden, da Orsf. Ejstrup ikke kunde lide hende! Hun oplyste, at han havde givet Udtryk herfor, mens han laa paa Sygehuset, og hun havde med hans Pleje at gøre. Saa fik hun Lrsf. Hagen Jørgensen i Stedet.

Kilde: Viborg Stifts-Tidende, den 11. august 1945.

National avisomtale af overfald

Introduktion til kilden:

Omtale af retssagen imod sygeplejeeleverne for overfaldet på Inger.
Sagen mod de 21 sygeplejeelever fik mediebevågenhed i hele landet. Her i en nyhedsartikel i Langelands Socialdemokrat.

Artikel: 21 Sygepleje-Elever gav kollegaen en Endefuld

21 Sygepleje-Elever gav Kollegaen en Endefuld

—·—

USÆDVANLIGT SKUESPIL I VIBORG KRIMINALRET.

Viborg. (Privat).

Der var stort Rykind i Viborg Kriminalret i Lørdags, og 21 hvidklædte Damer med hvide Kapper lyste op i det ellers saa mørke Lokale. Damerne, 21 Sygeplejeelever, var tiltalt for intet mindre end Vold mod sagesløs Person. De var Fredag Eftermiddag fulgt efter en Kollega, Frk [redacted] op paa hendes Værelse, hvor de havde gennembanket hende.

— Hvorfor gjorde De det, spurgte Politimester Ewald.

Herom forklarede Damerne i Munden paa hinanden, at hun havde været ukammeratlig over for dem, løjet om dem og plettet Uniformen ved den Omgang, hun søgte. De havde krævet af hende, at hun skulde give dem en Undskyldning. Da hun ikke vilde det, lagde de hende paa Sengen, loftede hendes Kjole op og slog hende med de bare Næver. Hun havde haanet dem, fordi de ikke kunde slaa haardere, og i den Anledning hentede en af dem i Køkkenet en Grydeslev. Med den skiftedes de til at slaa hende, og tilsidst havde hun maattet bede om Undskyldning. Under Haandgemænget havde hendes Violin taget Skade, og hun forlangte Violinen repareret samt 50 Kr. i Erstatning for Svie og Smerte.

Det gik Damerne ind paa, og med Statsadvokatens Billigelse sluttede Sagen derefter med, at hver af de 21 Damer betaler 60 Kr. i Bøde.

200 Fodbold-Invali hvert Aar.

Det er navnlig paa Landet, Voldsomhed.

I Ugeskrift for Læger har Dr. Bløndal ved Viborg Amts og Bys Sygehus gjort opmærksom paa de ligefrem uhyggeligt mange Fodboldlæsioner, der er forekommet paa Hospitalet.

Kilde: Langelands Socialdemokrat, den 13. september 1943.

De langsigtede konsekvenser for "tyskerpigerne"

Introduktion til kilden:

Konsekvenserne for tyskerpigerne efter befrielsen.
Mens under 1% af danske piger med tyske kærester blev dømt for angiveri, udgjorde tyskerpigerne hele 66,7% af det samlede antal kvindelige angiveridømte.
I bogen Tyskerpiger undersøger og fortæller historiker Anette Warring om tyskerpigernes rolle under og efter besættelsen. Hun beskriver, hvordan mistænkeliggørelsen rettet mod tyskerpiger førte til en lang række retssager om angiveri.

Uddrag fra fagbog: Tyskerpiger. Under besættelsen og retsopgøret

ser.[161] Nogle tyskerpiger mødte straks op på arbejdet efter at være blevet klippet eller interneret, andre holdt sig hjemme nogle dage, mens andre igen forlod jobbet og byen for først efter et stykke tid eller aldrig mere at vende tilbage.[162] Nogle tog afstraffelsen og ydmygelsen så tungt, at de forsøgte at begå selvmord.[163] Fælles for de tyskerpiger, der blev klippet og/ eller interneret i befrielsesdagene, var, at kun et fåtal anmeldte forulempelsen eller forsøgte at få erstatning for uforskyldt internering. F.eks søgte ingen af de 62 internerede bornholmske tyskerpiger oprejsning.[164]

De langsigtede konsekvenser var ligeledes individuelt varieret. Nogle blev ikke plaget af skyld- eller skamfølelse, da de vurderede deres fraternisering alene på motivet. Andre følte sig splittede, da de på den ene side lægger vægt deres apolitiske, ungdommelige og følelsesmæssige motiver men på den anden side i dag mener, at det var forkert at komme sammen med tyske soldater, som havde besat Danmark. For andre igen har skamfølelsen været en plagsom følgesvend igennem hele livet. Fælles er, at samtlige kvinder, om end med forskellig intensitet, konstant har frygtet omgivelsernes reaktioner og derfor oftest har hemmeligholdt denne del af deres fortid.[165]

Kilde: Side 121, under afsnit Ikke dømt, men fordømt i kapitel Tyskerpigerne og retsopgøret i Tyskerpiger. Under besættelsen og retsopgøret af Anette Warring, 2017

Ekstra materiale

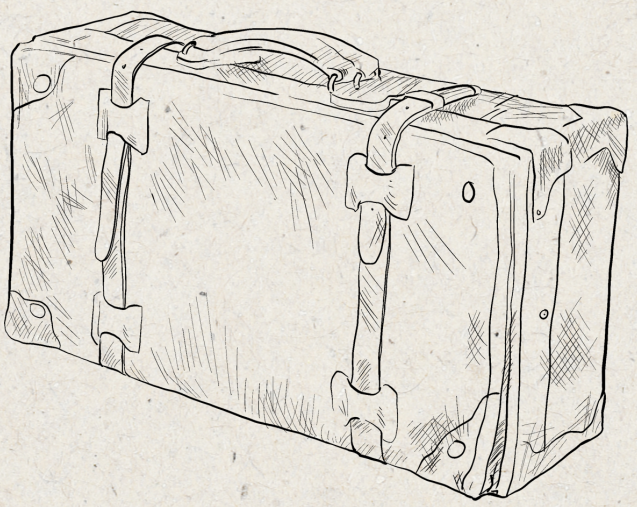

Demonstration for dødsstraf

Introduktion til kilden:

Demonstration i Odense om formiddagen den 5. maj 1945.
Man demonstrerede for dødsstraf og hårde domme til landsforrædere, men også for en hurtig genoprettelse at et økonomisk trygt samfund.
Sådanne demonstrationer fandt sted over hele landet i dagene efter befrielsen.

Foto: Demonstration i Odense den 5. maj 1945

Kilde: Frihedsmuseets Fotoarkiv (se https://samlinger.natmus.dk/assetbrowse?collection=FHM).

Satire over klipning af tyskerpige

Introduktion til kilden:

Synet på tyskerpiger i den illegale presse.

I den illegale presse blev satire og digte brugt til at udtrykke synet på piger, der havde en tysk ven. Både i forbindelse med Augustoprøret i 1943 og i dagene efter befrielsen blev sådanne piger klippet og udskammet.

Satiretegning: Klipning af tyskerpige

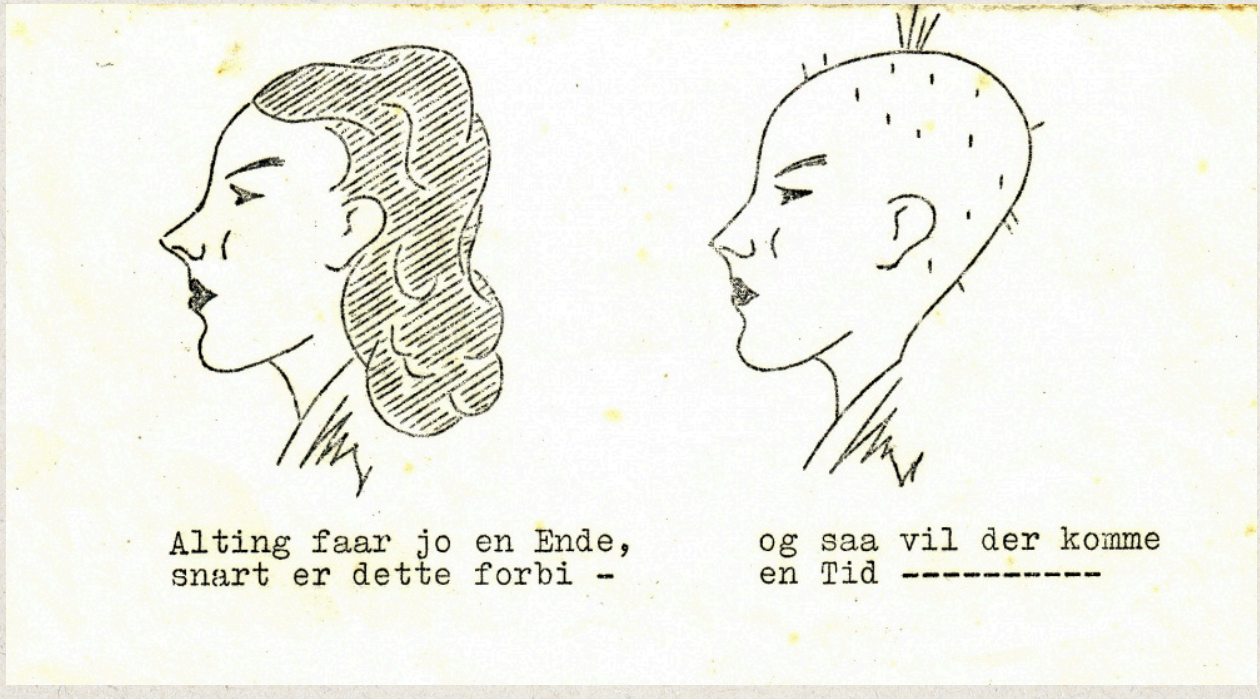

Kilde: Den sorte Bog Aalborg, nr. 1, 1943 (se www.illegalpresse.dk).

Satire på vers om tyskerpiger

Introduktion til kilden:

Synet på tyskerpiger i den illegale presse.

I den illegale presse blev satire og digte brugt til at udtrykke synet på piger, der havde en tysk ven. Ordet hetære var et udtryk brugt om sexarbejdere taget fra antikkens Grækenland.

Digt: Hætere

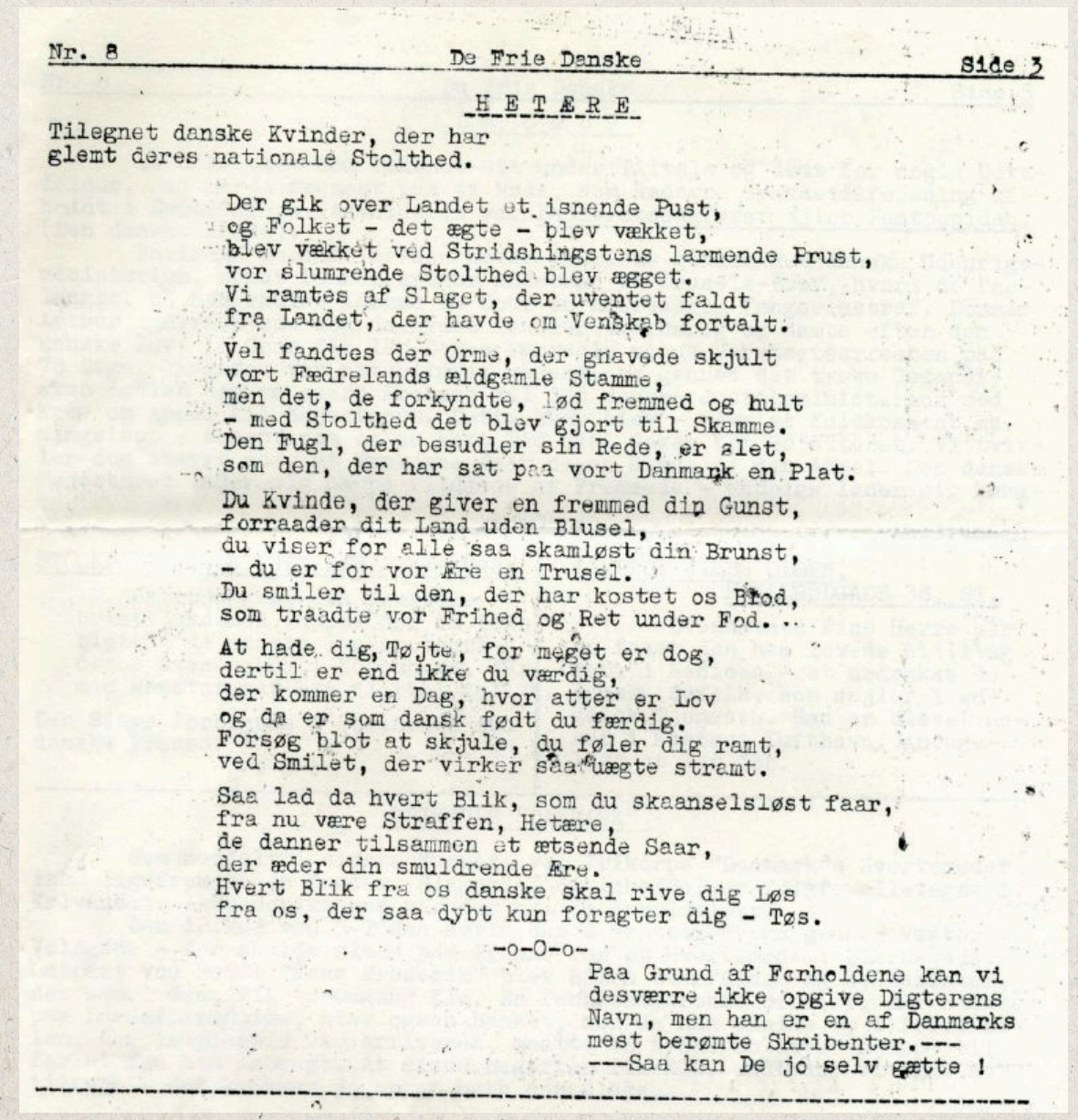

Nr. 8 De Frie Danske Side 3

HETÆRE

Tilegnet danske Kvinder, der har
glemt deres nationale Stolthed.

Der gik over Landet et isnende Pust,
og Folket - det ægte - blev vækket,
blev vækket ved Stridshingstens larmende Prust,
vor slumrende Stolthed blev ægget.
Vi ramtes af Slaget, der uventet faldt
fra Landet, der havde om Venskab fortalt.

Vel fandtes der Orme, der gnavede skjult
vort Fædrelands ældgamle Stamme,
men det, de forkyndte, lød fremmed og hult
- med Stolthed det blev gjort til Skamme.
Den Fugl, der besudler sin Rede, er slet,
som den, der har sat paa vort Danmark en Plat.

Du Kvinde, der giver en fremmed din Gunst,
forraader dit Land uden Blusel,
du viser for alle saa skamløst din Brunst,
- du er for vor Ære en Trusel.
Du smiler til den, der har kostet os Blod,
som traadte vor Frihed og Ret under Fod. ..

At hade dig, Tøjte, for meget er dog,
dertil er end ikke du værdig,
der kommer en Dag, hvor atter er Lov
og da er som dansk født du færdig.
Forsøg blot at skjule, du føler dig ramt,
ved Smilet, der virker saa uægte stramt.

Saa lad da hvert Blik, som du skaanselsløst faar,
fra nu være Straffen, Hetære,
de danner tilsammen et ætsende Saar,
der æder din smuldrende Ære.
Hvert Blik fra os danske skal rive dig Løs
fra os, der saa dybt kun foragter dig - Tøs.

-o-O-o-

Paa Grund af Forholdene kan vi desværre ikke opgive Digterens Navn, men han er en af Danmarks mest berømte Skribenter.---
---Saa kan De jo selv gætte !

Kilde: Den sorte Bog Aalborg, nr. 1, 1943 (se www.illegalpresse.dk).